

Syczewski, Tadeusz

"Exultet. Encyclopédie pratique de la liturgie", red. Louis-Michel Renier, Paris 2000 : [recenzja]

Studia Teologiczne 21, 478-480

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Louis-Michel Renier (red.), *Exultet. Encyclopédie pratique de la liturgie*. (Exultet. Praktyczna encyklopedia liturgii), Centre National de Pastorale Liturgique, Paris 2000, ss. 503.

Ojciec Święty Jan Paweł II w Liście Apostolskim „Vicesimus Quintus Annus”, wydanym w Dwudziestą Piątą Rocznicę ogłoszenia Konstytucji Soborowej o Świętej Liturgii napisał, że „Liturgia nie wyczerpuje całej działalności Kościoła, jak przypomina Konstytucja „Sacrosanctum Concilium”. Pozostaje jednak jej źródłem i szczytem. Jest przede wszystkim źródłem, bowiem w sakramentach wierni mogą odnaleźć obfitość wody łaski, która wypływa z boku Chrystusa ukrzyżowanego (...). Liturgia jest także szczytem, ponieważ cała działalność Kościoła zmierza do wspólnoty życia z Chrystusem, w Liturgii zaś Kościół objawia się i przekazuje wiernym dzieło zbawienia, dokonane raz na zawsze przez Chrystusa (nr 22). Dalej Papież przypomina, że Kościół objawia swą świętość pochodzącą od Zbawiciela, gdy złączony w jedno ciało przez Ducha Świętego przekazuje wiernym poprzez Eucharystię i pozostałe sakramenty święte, wszelkie łaski (por. nr 9). Był to główny motyw napisania tej encyklopedii praktycznej. Pozycja ta odpowiada na liczne potrzeby chrześcijan, którzy pragną głębiej poznać liturgię i uzyskać zasadnicze informacje na temat życia liturgicznego. Aspekt dokumentalny i praktyczny tej książki zawarty jest w podtytule: Encyklopedia praktyczna liturgii.

Sobór Watykański II w Konstytucji o Liturgii przypomina, że Liturgia nie wyczerpuje całej działalności Kościoła, ponieważ zanim będą uczestniczyć w niej wierni, muszą być wezwani do wiary i nawrócenia. Dlatego też „Wierzącym zaś ma Kościół obowiązek stale głosić wiarę i pokutę. Ma nadto przygotowywać ich do sakramentów, uczyć wypełnianie wszystkiego, co nakazał Chrystus, zachęcać do wszelkich dzieł miłości, pobożności i apostołstwa, aby one jasno świadczyły, że jakkolwiek chrześcijanie nie są z tego świata, są jednak światłością świata i oddają chwałę Ojcu wobec ludzi” (KL 9). Praktyczna encyklopedia liturgii w zamierzeniu autorów ma w tym dopomóc.

Praktyczna encyklopedia liturgii przypomina wszystkim wiernym iż winni dziękować Panu Bogu za przyjście Jego Ducha w Kościele, którym było odnowienie Liturgii. Akcentuje także posługi sprawowane przez świeckich, zadania podjęte na mocy powszechnego kapłaństwa, w które zostali wszczepieni przez chrzest i bierzmowanie i w promieniującą żywotność wielu wspólnot chrześcijańskich, czerpiących swą moc ze źródła Liturgii.

Praktyczna encyklopedia liturgii składa się z trzech części. Pierwsza część przedstawia konkretną rzeczywistość celebracji Kościoła i źródła z których ona czerpie swe bogactwa. Odpowiada między innymi na następujące pytania: Co dokonuje się w liturgii? Kiedy chrześcijanie celebrują? Co można powiedzieć na temat rytów i symboli? Co znaczy celebrować? Jaki związek istnieje pomiędzy modlitwą i aktem wiary? Co można czerpać z korzeni historii, z bogatych tradycji i wszczepiać do dzisiejszej liturgii? W tej części są artykuły takich autorów jak: J. Gelineau, P. Barras, M. Scouarnec, C. Duchesneau, P. Béguerie, H. Bricout.

Druga część ukazuje oryginalność celebracji chrześcijańskich: ich fundament, tajemnicę paschalną, miejsce szczególne niedzieli, relacje zachodzące między czynnościami liturgicznymi a pobożnościowymi, podkreśla znaczenie modlitwy Liturgii Godzin w życiu codziennym Kościoła. Dużo miejsca poświęca także problemom ekumenicznym. Tutaj są artykuły następujących teologów: L. M. Chauvet, P. De Clerck, C. Tesseyre, P. Barras, M. Braulin, N. Derrey i G. Michel.

Trzecia część jest bardzo konkretna. Ukazuje sztukę celebracji. Porusza takie zagadnienia jak: przestrzeń celebracji, gesty, przedmioty i estetykę. Tutaj są artykuły następujących autorów: J. Gelineau, P. Barras, M. Scouarnec, L. M. Renier, J. L. Augué, P. Labarre, P. Faure, D. Piazzii.

Wszystkie części zawierają ogólnie ten sam schemat. Jest wprowadzenie a następnie artykuły licznych autorów. Każdy z omawianych tematów zawiera aktualny tekst, który jest podstawą rozważanego problemu. Podaje czytelnikowi istotę zagadnienia, orędzie i jego wartość. Tematy te przedstawiane są według następujących kolejności: — Dokumenty, które zawierają teksty źródłowe opisujące życie liturgiczne w historii, tradycji i obecnie.

— Historia, która odsłania wielkie bogactwo i ukazuje rolę i rozumienie liturgii oraz życia chrześcijańskiego. Daje czytelnikowi okazję do poznania korzeni i źródeł liturgii. Jest okazją do głębszego poznania całej Tajemnicy Paschalnej Jezusa Chrystusa.

— Doświadczenia podają nie tylko same eksperymenty, ale ofiarowują konkretne, praktyczne rozwiązania, które mogą być pomocne do organizowania liturgii dzisiaj.

— Porady i propozycje praktyczne pragną wyeliminować różnego rodzaju dewiacje, które zakradają się do obecnej liturgii.

— Narzędzie bibliograficzne podaje bogactwo fachowej lektury. Na końcu każdego rozdziału znajdują się propozycje dokumentów i tekstów źródłowych, odpowiednich artykułów naukowych w celach formacyjnych i pogłębiających na temat rozważanych wcześniej zagadnień.

Sądę, że książka ta zasługuje na zainteresowanie jako istotny wkład w głębsze rozumienie liturgii. Pozycja ta może posłużyć tym wszystkim, którzy pragną pogłębić swoją wiedzę na temat liturgii. Jest wspaniałym podręcznikiem dla wszelkich grup liturgicznych działających w parafiach. Można także z niej czerpać wiele tematów na wszelkiego rodzaju sympozja naukowe i spotkania o charakterze pastoralno-liturgicznym. Jest dobrą pomocą tym wszystkim, którzy przygotowują się do sakramentu chrztu świętego, bierzmowania czy małżeństwa. Może służyć ona wielką pomocą kapelanom szpitali i studentom teologii.

Autorzy tej książki są przekonani, że może okazać się ona wielką pomocą w trzecim tysiącleciu każdemu katolikowi świeckiemu. Z pewnością przyczyni się ona do dynamizmu chrześcijańskiego i większej chwały Boga.

Ks. Tadeusz Syczewski

Hershel Shanks, Ben Witherington, *The Brother of Jesus*, London 2003, ss. XIV+226.

21 października 2002 r. świat dowiedział się o odkryciu ossuarium z inskrypcją: JAKUB, SYN JÓZEFA, BRAT JEZUSA. W książce *The Brother of Jesus (Brat Jezusa)* dwaj uczeni, Hershel Shanks, założyciel i redaktor naczelny *Biblical Archeology Review*, *Bible Review* i *Archeology Odyssey*, oraz Ben Witherington, profesor Nowego Testamentu z *Asbury Theological Seminary* w Lexington (Kentucky), zajmują się właśnie tym zagadnieniem. Publikacja składa się z dwóch części. Część I, napisana przez H. Shanksa, dotyczy dziejów słynnego odkrycia, a Część II, napisana przez B. Witheringtona, odnosi się do historii Jakuba.

Wiosną 2002 r. prof. André Lemaire (eks-ksiądz) z paryskiej Sorbony, specjalizujący się w językach semickich, spotkał w domu swojego znajomego kolekcjonera starożytności w Jerozolimie innego, dotąd nieznanego, żydowskiego kolekcjonera – Odeda Golana, który poprosił go o pomoc w odczytaniu niektórych trudnych inskrypcji. Przy tej właśnie okazji pokazał mu zdjęcie ossuarium z aramejską inskrypcją (20 liter), stosunkowo łatwą do odczytania – w transliteracji angielskiej: YAKOV BRYOSFACHUIDYSHUA. Okazało się, że Golan jest właścicielem tego ossuarium, które nabył on kilka lat temu od arabskiego dealera. Jak widać, źródła archeologicznego odkrycia nie są więc do końca znane. Wiadomo tylko, że według zapewnień owego Araba ossu-